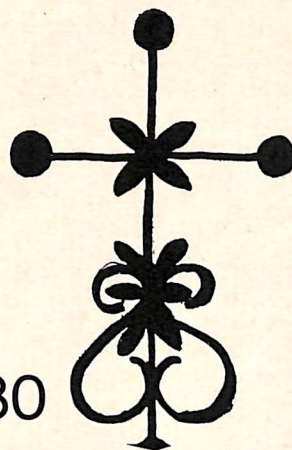

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N° 1, 1980

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Yksimielisyys

Pienen kansan voima on sen yksimielisyys. Pysähtyessämme miettimään otsikkomme sanaa ja hakemaan sille katetta kansamme vaiheissa, ajatuksemme palaavat ilman muuta talvisotaan, jonka päättymisen 40-vuotista muistoa nyt maaliskuussa olemme viettäneet. Sota on aina hirvittävä kansallinen onnettomuus. Talvisota oli Suomelle sitä moninkerroin. Olihan meitä vastassa Neuvostoliiton mahtavat voimat. Maailman alueeltaan laajimman valtakunnan, yli 200 miljoonaisen kansan parhaista asekuntoisista miehistä koottu aseistukseltaan vahva armeija, asetti meitä vastaan 43 divisioonaa. Meidän 4 miljoonaisen kansan mahdollisuudet pienellä armeijalla, jonka vain joka toiselle miehelle oli mahdollisuus antaa ase käteen, tuntuivat toivottomilta.

Suomen itsenäisyys oli vielä nuori. Olihan vasta 20 vuotta sen vapaussodasta. Se on lyhyt aika koota ja kartuttaa niin aineellisia kuin henkisiä voimavaroja. Kansamme juuret olivat kuitenkin eheät ja sen rakkaus kotiin, isiltä perimäänsä uskoon ja isänmaahan oli suuri. Niinpä vaaran uhatessa unohdettiin entinen kahtiajakautuminen ja ennen näkemättömän yksimielisenä puolustettiin vapaata isänmaata ja sen koskemattomuutta.

Sodan uhatessa yleinen YH-kutsu kohtasi Tarvasjoen miehet 9. 10. 1939. Sen päivän iltapuolella alkoi miehiä koontua Kenttätuvalle. Komppania koostui lähinnä Karinaisten ja Tarvasjoen miehistä, päällikkönä luut. Laakso. Se oli jalkavälikomppania, jossa oli neljä joukkuetta, johtajina vänrikit Allan Alkio, Veikko Hankomäki, Kaino

Satopää ja Pekka Mattila. Vääpelinä toimi Eero Eskola. Saman päivän iltana meidät siirrettiin Turkuun Sampoalinan takana olevaan tyttökouluun. Tässä vaiheessa sotaan ei uskottu, vaan mieli oli hilpeä ja hurtin huumorin kylästä. Vasta kun eräänä marraskuun päivänä jaettiin tuntolevyt, kovat panokset ja rautaisannos muonaa, joukko hetkeksi hiljeni ajattelemaan onko tosi kysymyksessä. Lokakuun 15 päivänä lähdimme Turun itäiseltä asemalta Kannakselle päin linnoitus töihin.

Sodan alettua joutui Tarvasjoen komppania ensikerran taisteluihin Muolaan pitäjässä itsenäisyyspäivänä 1939. Ensimmäisenä kaatui samana päivänä Lauri Koivisto Tiensuusta. Muistoihini on jäänyt veren punainen taivas kylien palaessa vihollisen puolella. Myös joulu korsussa on jäänyt lähtemättömästi mieleen. Talvi oli hirvittävän kylmä pakkasen noustessa jopa yli 40 asteen.

Tarvasjoen komppania joutui Summan lohkolle 11. 2. ja sieltä rintaman vetäytymisen jälkeen Viipurin lähelle ja ennen rauhaa sen lähisaarille. Pitäjämme menetti kaatuneina talvisodassa 34 miestä, joista 17 ruumis jäi rintamalle. Näin pienen pitäjän osalle se oli paljon. Moni jätti jälkeensä lesken ja orpoja. Palaavista monella oli pysyvä ruumiinvamma. Viimeisenä kaatui Aito Osma

Liedonperästä vain 20 min. ennen rauhan tuloa.

Itse en enää ollut mukana lopputaistelussa haavoittuttuani Honkaniemessä 25. 2. 1940. Rauhan tullessa olin Helsingissä sotasairaalassa. Muistan kuinka minua juuri tuotiin hississä sängyssä makaavana röntgenistä, kuin radiosta luettiin rauhanehtoja. Kaikkien silmät olivat kosteat. Vaikea oli ymmärtää raskaita rauhanehtoja.

Erikoisesti arvostan kotirintaman eheää uhrautuvaa henkeä. Yli 70-vuotias isäni teki miesten työt poissa ollessani. Vain vähän ääni värähti hänen minut sotaan lähettäessään. Me tunsimme kotirintaman tuen. Kotien rukoukset kantoivat meitä ja isänmaata. Raskas oli kotinsa ja kotiseutunsa menettäneen siirtoväen taival. Mieleeni muistuu paksussa lumessa ja kovassa pakkasessa taivaltavat karjalaumat, pitkät täyteen lastatut rekijonot ja palelevat ihmiset. Olisiko meistä ollut niin tiynesti kulkemaan sitä tuskien taivalta.

Ylipäällikön päiväkäskyn sanat: ”Pienen kansan voima on sen yksimielisyys.” kätkee sisäänsä talvisodan hengen ytimen. Uskon nuorisoomme ja kansamme tulevaisuuteen. Uskon, että se kerran vielä ymmärtää ja elää samasta voimasta: yksimielisyydestä.

Kaarlo Mäkinen

Tätä peltoa kynteli taattoni mun

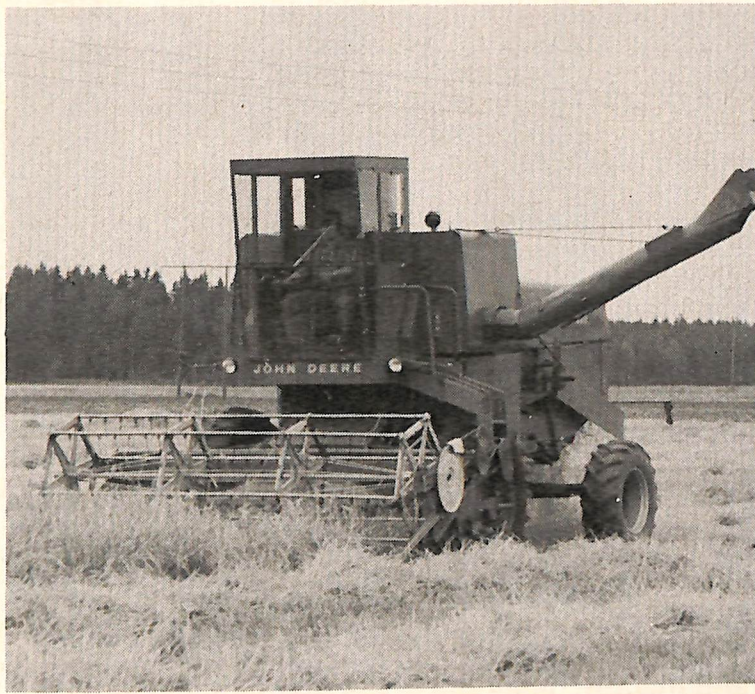

Muistoja vuosisadan alun maanviljelyksestä.

Vuonna 1886 perustettu Marttilan kunnallisseura oli monintavoin toiminut maatalouden edistämiseksi paikkakunnalla. Eräänä toimintamuotona oli alussa jokavuosi, myöhemmin joka toinen vuosi pidettävä maatalousnäyttely, jossa palkittiin lähinnä kotieläimiä. Ilmeisesti silloisessa Euran kappelissa oli tämä näyttely pidetty jo viime vuosisa-

dalla ainakin kaksi kertaa, koska se oli päätetty pitää vuorovuosin eri osissa pitäjää. Muistoni yltävät kuitenkin vain 1900 olleeseen näyttelyyn, joka pidettiin Kirkonkylän Vähäntalon mäellä. Saman vuoden maaliskuun 11 päivänä oli Euran Knaapilla pidetyssä kokouksessa päätetty perustaa Euran kappelin maamiesseura, joka alussa liittyi haaraosastona Marttilan Maamiesseuraan. Tästä johtuen näyttely oli paikkakunnalla erittäin tärkeä tapahtuma.

Kulunut vuosi on Tarvasjoella maatalousneuvonnan juhluvuosi. Siksi Tarvas-lehden tässä numerossa puhutaan paljon maataloudesta. Mv. Otto Vesamo on niitä harvoja tarvasjoekelaisia, jotka vielä muistavat Maamiesseuran perustamisvuoden tapahtumia ja hän kertoo niistä. Agrol. Toivo Murto taas oli neuvojana Tarvasjoella viisi vuotta ennen talvisotaa ja näistä voimakkaan toiminnan vuosista hän kertoo muistelmissaan. Nykyhetken vie meidät neuvoja Keijo Kotitalo, joka tällä hetkellä kyntää Tarvasjoella neuvonnan tärkeää sarkaa.

Näyttelyn hommaamisesta ja järjestelyistä vastasi silloinen Marttilan piirin vallesmanni Isak Sjöman, joka oli itsekin tilanomistaja ja maanviljelijä. Näyttely on jäänyt mieleeni hyvin, olihan se viisi vuotiaan pikkupojan mielestä suurenmoinen tapaus. Näytteillä oli hevosia, lehmiiä ja lampaista tienvarren pellolla. Myös eri viljalajien siemenviljaa oli tuotu katsottavaksi ja sen laadusta opittavaksi. Eräs näyttelyn erikoisuus oli Lietosen keksimä ja valmistama viljan-

kuivatuslaite. Se oli laudoista valmistettu puulaatikko, jossa uunissa puilla lämmitetty kuuma ilma jotenkin kiersi, ja kuivasi viljaa. Mitään suurempaa huomiota ja käyttöä ei tämä ilmeisesti aikaansa paljon edellä ollut laite kuitenkaan saanut.

Näyttelyn suurin nähtävyys oli kuitenkin Vähäntalon juuri valmistuneessa tappurimakasiinissa katsottavana olevat voimakoneeksi ostettu onkapannu ja tryski. Viljanpuintitöiden helpotta-

miseksi olivat kolme Kirkonkylän ja neljä Euran kylän isäntää saman vuoden alkupuolella perustaneet tappuriosuuskunnan, joka oli paikkakunnan ensimmäinen. Vallesmanni Sjöman kehui erityisesti näitä koneita, sanoen niitä niin koreiksi, että ne voisi viedä vaikka salin perälle.

Näyttelyn yhteydessä oli myöskin kyntökilpailut, jotka pidettiin Lähdeniityn pellolla. Innostusta tähänkin alaan oli, koska kilpailijoita oli useita. Muistan kuinka poikajoukko juoksi poikki pellon Vähäntalon tappurimakasiinilta kyntökilpailuja katsomaan, minä ehkä joukon pienimpänä. Pellolla oli näyttelyyn tuotuja hevosia, joista eräs, jolla oli varsa perässä, näki ehkä poikajoukossa uhan varsalleen ja lähti meitä kohti. Toiset isommat juoksivat nopeasti pois pellolta, mutta minä pienimpänä lymysin suureen sarkaojaan kunnes hevonen meni kauemmaksi ja uskalsin jatkaa matkaa. Näyttelyssä oli tietysti myös puhvetti, jossa myytiin kahvia, voileipää ja hernesoppaa.

Näyttelyn ja perustetun maamiesseuran vaikutus seudun maatalouteen oli suuri. Peltoalat olivat olleet pieniä, mutta vuosisadan vaihteessa alettiin raivata uutta peltoa niityiltä. Myös viljelytavat kokivat ratkaisevan muutoksen. Ennen oli parhailla pelloilla viljelty vuoronperään syys- ja kevätiljaa, sekä kauvim-papa olevilla pelloilla vain kauraa. Nyt otettiin käyttöön seitsemän lohkon järjestelmä, jossa oli kaksi kevätiljaa, kesanto, syysvilja ja kolme heinää. Vasta tällöin alettiin viljellä peltoheinää. Heinäviljelyä ensiksi jopa paheksuttiin, mutta kun sadot ensiainkoina olivat valtavia, tulivat epäilijätkin mukaan. Viime vuosisadan lopulla käyttöön tulleet niittokoneet olivat lujilla varsinkin apilanurmilla.

Tappuriosuuskunnan koneilla olikin sitten näyttelyn jälkeen käyttöä noin viidentoista vuoden ajan koko kunnan alueella. Taisipa toisinaan olla puintitöitä naapurikuntienkin puolella. Koneiden käytön määräsi tehtävään valittu isännöitsijä. Syksyllä ensin puuttiin osuuskunnan jäsenten viljat ja sen jälkeen muiden talojen tilusten ja kuljetusmatkojen järjestelyn mukaan. Koneita seurasi kaksi miestä, joista masinisti-Lehtoseksi kutsuttu hoiti onkapannua ja punaparta-Lehtoseksi kutsuttu syötti tappuriin.

Alueen ensimmäinen onkapannu ja tappuri oli 1895 ostettu Kätylään, joka silloin vielä kuului Liedon pitäjään. Tarvasjoen historia kertoo 1910 Tarvasjoella olleen jo 12 tappuria, mutta varsinaisesti edistys meni eteenpäin vasta 1915 jälkeen, jolloin sähkövoima tuli käyttöön.

Tänä Tarvasjoen Maamiesseuran juhluvuonna on otettu koko valtakunnalliseksi tavoitteeksi salaoituksen nopea loppuun saattaminen, Maamiesseuran toiminnan ensimmäisenä vuotena on seura hankkinut neljä oja-auraa eripuolille pitäjää raskaan sarkaojanla-piokaivuun helpottamiseksi. Tästä alkanut työ Tarvasjoen maatalouden hyväksi on tuottanut kauniin hedelmän, nostaan sen koko maan maatalouden eturiviin.

Otto Vesamo

Maatalousneuvontaa 1930-luvulla

Muistoihini palaa aika 40–45 vuotta sitten, jolloin vuosina 1935–39 olin Tarvasjoen Maamiesseuran neuvojana. Pöytäkirjat ja vuosikertomukset kertovat tuolta ajalta kaiken virallisen puolen, kokoukset päätöksineen ja niistä johtuneet toimenpiteet, joten en niihin puutu. Toimintani oli pääasiassa peltoviljelyn parissa työskentelyä. Innostus peltoviljelyn kehittämiseen olikin erittäin hyvässä vauhdissa juuri talvisotaa edeltäneinä vuosina. Maamiesseuratyön lisäksi olivat maatalouskerhotyö, sadontarkkailu ja koetoiminta erikoisesti nostamassa peltoviljelyn tasoa. Erilaisia peltoviljelyn kokeita oli vuosittain 25–30 kpl. Näistä mainittakoon

Lannoitus-, kalkitus-, peittaus- ja lajikekokeet.

Seuraavassa esitänkin eräisiin muistiinpanoihini perustuvia tietoja tuolta ajalta. Sadontarkkailussa mukana olleiden tilojen peltoala oli n. 1400 ha vaihdellen eri vuosina. Tältä alalta saadut tiedot eivät täysin vastaa koko pitäjän peltoalan tietoja mutta antanevat yleiskuvan sen ajan viljelystä. Seuraavassa pellon käytöstä lukuja sadontarkkailutiloilta vuosilta

eri kasvien viljelyala	v. 1936 %	v. 1937 % (peltoalasta)
Heinäillä + laidun		
heinästä	44.4	39.9
Ruis	8.8	7.7
Syysvehnä	3.5	5.7
Kevätvehnä	4.3	7.3
Kaura	21.0	19.8
Ohra	2.2	2.1
Kesanto	11.1	11.0

Lisäksi viljeltiin, hernettä, perunaa, turnipsia, lanttua, rehujuurikasta, rehu-kaalia, sokerijuurikasta j.n.e.

Edelläolevasta näkyy vehnän viljelyn voimakas lisääntyminen. Lisäys oli vieläkin voimakkaampaa v. 1938–39, mutta muistiinpanoja ei ole taas näiltä vuosilta. Käytettyjen lannoitemäärien tasoa kuvastaa se, että esim. v. 1937 kevätehnän lannoitekokeissa käytettiin seuraavia lannoitemääriä: kalkkisalpietaria 130 kg/ha tai amm.sulf. 100 kg/ha, superfosf. 200 kg/ha tai kotkafosf. 160 kg/ha ja 40 % kalisuolaa 100 kg/ha.

Sadontarkkailukerho retkellä

Näillä sadontarkkailutiloilla viljeltiin 1937 ruista 5 eri lajiketta, joista Toivoruista 53 % koko rukiin viljelyalasta. Syysvehnää oli 7 lajiketta, Varman ollessa yleisin 48 %. Kevätvehnä oli kaikki Timanttia. Kauraa oli seitsemän lajiketta, joista Kultasäde II 43 %. Ohrasta oli Bänderiä 79.6 %. Perunasta oli yleisin Magnum bonum 53.7 % kahdeksasta lajikkeesta. Ruusulehteäkin viljeltiin 16.3 %. Hernelajikkeina oli Torstai II 38.2 % ja Konkordia 37.8 %.

Erilaisia viljelyskokeita oli varsin paljon, joista erikoisuutena muistan maissi-peluski-kokeet 1937, joita oli kaksi kappaletta. Kokeet kylvettiin 10.6 ja korjattiin 29.8. Siemenenä käytettiin 150 kg maissia ja 50 kg peluski/ha. Lannoitus vastasi keskim. 600 kg/ha superf. ja 400 kg/ha kalis. 40 %. Tuoresadot olivat 46.700 kg/ha parhaassa ja 44.900 kg/ha toisessa kokeessa. On huomattava, että kyseessä oli koeruututulokset ja kesän sääsuhteet olivat erittäin edulliset.

Neuvoja-kaudeltani minulle on jäänyt monia muistikuvia. Hyvin usealle tilalle tehtiin talven aikana yksityiskoh-tainen lannoitus- ja kylvösuunnitelma. Muistan kuinka Arvi Kotamäen tilalla oli käynyt niin, että lannoitukseksi kevätehnälle suunniteltu 150 kg/ha kalkkisalpi., olikin jonkin laskuvirheen takia kylvetty kaksinkertainen määrä, eli 300 kg. Isäntä puhui tästä minulle huoletuneena, että mitenkö nyt mahtaa käydä vehnäsadon, kun sille tuli näin suuri typpimäärä. Sen ajan käyttötasoin huomioiden määrä olikin ylisuuri. Vehnäalaa seurattiin jännittyneenä koko kesä

ja vehnä tietenkin kasvoi entistä paremmin. Sato myös oli vastaavasti suurempi. Vahingosta opittiin ja seuraavina vuosina lannoitusta uskallettiin lisätä muidenkin kuin typen osalta.

Meijerikkö Minne Laine oli tunnettu koko maakunnan meijeriväen keskuudessa. Hän oli myös omassa pitäjässä innokkaasti mukana järjestö- ja seuratoiminnassa. Kerran taas olivat ilmat alkamassa Seurojentalolla. Ne lienevät olleet eri seurojen yhteisesti järjestämät. Olimme lavalla ohjelman jaosta sopimassa ja yleisöä tuli jo saliin. Silloin eräs meistä muisti kysyä nimismiehen lupaa iltamalle, jolloin todettiin ettei sitä ollut muistettu hakea. Tähän Minne Laine sanoi: ”Minä otan päälleni syyn.” Heti hän lähti soittamaan nimismiehelle, ilmoittaen unohtaneensa luvan hakemisen. Sillä soitolla asia selvisi ja lupa saatiin. Tämä teko osoitti hänen vastuuntuntoaan yhteisten asiain hoidossa.

Kerran taas oli jokin maataloudellinen arvokkaampi juhlatilaisuus Seurojentalolla. Tilaisuuteen oli puhujaksi pyydetty myöskin Marttilan rovasti Suurpää. Tilaisuus oli alkanut ja tervehdyspuheet pidetty, kun Suurpää vuorolleen meni pöydän taakse yleisön eteen. Heti saavuttuaan, ennen kahville menoa, hän oli vienyt Uuden Testamentin valmiiksi pöydälle. Nyt kirjaa ei kuitenkaan näkynyt missään. Rovasti katsoi ympärilleen ja sanoi: ”Koska piru on vienyt minun tekstini, niin minä puhun ilman tekstiä.” Hyvänä puhujana

Viisikymmenluvulta nykypäivään

Maamiesseuran tarkoituksena on koota maataloutta ja sen eri aloja harjoittavat, harrastavat ja siinä työskentelevät henkilöt keskinäiseen yhteistoi-mintaan, kehittää heidän ammattitietojaan ja -taitojaan sekä kohottaa muutenkin jäsentensä ja heidän kotiensä taloudellista hyvinvointia ja henkistä valistuneisuutta. Näin säännöt määrittelevät maamiesseuratyön tarkoituksen.

Maamiesseuratyöllä on pitkät ja kunniakkaat perinteet. Vietettiinhan juuri äskettäin Tarvasjoen Maamiesseuran 80-vuotisjuhla. Useimmat maamiesseurat on perustettu juuri vuosisadan alussa. Pitkästä taipaleestaan huolimatta maamiesseuroilla on aina ollut ajankohtaista kuhunkin aikakauteen sopivaa toimintaa. Vapaaehtoisuuteen perustuvana, ikäänkuin maanviljelijän jatkokoulutusmuotona on maamiesseura aina pyrkinyt välittämään uusinta alan tietoutta jäsenilleen ja muillekin asiasta kiinnostuneille.

Vuonna 1905 perustettiin maakunnalliseksi keskusjärjestöksi Suomenkielisille maamiesseuroille Lounas-Suomen Maanviljelysseura, joka myöhemmin muutti nimensä Varsinais-Suomen Maanviljelysseuraksi. Viime vuosikymmenen alussa tapahtui valtakunnallisella tasolla yleisneuvontajärjestöjen yhteensulattaminen ja sen seurauksena Varsinais-Suomen Maanviljelysseuran nimi muutettiin Varsinais-Suomen Maatalouskeskukseksi. Tarvasjoen Maamiesseura on suorassa jäsenyhteydessä juuri Varsinais-Suomen Maatalouskeskukseen. Paljolti tätä kautta on maamiesseura saanut vuosien kuluessa alan viimeisintä tietoutta, työtapoja ja sovellutuksia välitettäväksi seuran omille jäsenille. Seuraavassa käsitellään ot-sikon aihetta viisikymmenluvun puolivälistä tälle vuosikymmenelle.

Siirtoväen asutustoiminnan tultua hoidetuksi alkoivat otot vakiintua. Elettiin aikaa, jolloin oltiin maataloudessa heräämässä luontaistaloudesta todelliseen markkinatalouteen. Valtakunnan keskimääräinen maatalousväestön osuus oli n. 37 % väestöstä. Tällöin alkoi maatalouden koneistaminen. Yhä useammalla tilalla hevonen sai väistyä ja tilalle hankittiin traktori. Ensimmäiset leikkuupuimurit ilmestyivät myös pelloille juuri 50-luvulla. Traktorin ja leikkuupuimurin tulo maatalouteen antoikin aivan uudenlaisia ulottuvuuksia tilan hoitoon. Työmenetelmänä ne olivat mullistavia ja maatalous siirtyi kokonaan uuteen aikakauteen. Maamiesseuralla oli paljon tehtäviä näiden uusien asioiden parissa, jotka samalla mahdollistivat uudenlaisen viljelymenetelmän käyttöönoton. Moni maanviljelijä varmaan vieläkin muistaa saaneensa mm. traktorin ajokortin seuran järjestämien ajokorttikurssien kautta.

Kuten nytkin, oli 50-luvullakin hankalia kasvukausia. Erikoisesti vuosi 1957 on jäänyt murheellisena mieleeni. Pellot olivat koko kesän niin veden kylästämiä, etteivät ne kantaneet juuri minkäänlaisia sadonkorjuuvälineitä. Satoarvioita tehtiin silloinkin ja kunnan asettama satovahinkotoimikunta huristeli kylästä toiseen polkupyörillä toteamassa kasvustojen murheellisen tilan. Sen kummempaa apua ei kadosta kärsineille viljelijöille tainnut koitua. Oli tiinpahan hengessä mukana. Vastapainoksi vuosi 1959 oli sen sijaan harvinaisen kuiva ja kaunis. Satomäärät olivat vaatimattomia, mutta sadonkorjuu saatiin vastaavasti toimittamaan ainutlaatuisen ihanteellisissa olosuhteissa. Leikkuupuinti sadon valmistuttua kävi päinsä mihin vuorokauden aikaan tahansa ja pystystä puidun viljan kosteus alitti koko sadonkorjuuajan maagisen rajan 15 %. Viljan laatu oli erinomainen. Mokomaa ei ole jälkeen nähty ja sitä tuskin todeksi voisi uskoa.

Toivo Murto

Siirryttäessä 60-luvulle alkoi jälleen tulla huonoja sadonkorjuusyksyjä. Tämän vauhditti salaojitus toimintaa ja viljan koneellista kuivausta. Neuvonnassa keskityttiin voimakkaasti näihin kysymyksiin. Kuivaamojen suunnittelu oli aloitettava lähes alusta. Alan valmistajia ja kehittäjiä oli niukalti ja pohjatiedot puuttuivat. Kuivaamojen suunnittelua ja alkukehitystä tehtiinkin monella tilalla omin voimin. Saavutuksia käytiin katsomassa maamiesseuraretkien yhteydessä. Vähitellen alkoi ilmestyä koneellisia viljankuivaamoja ja niin oltiin tässä asiassa päästy alkuun. Kehitys kulki myöhemmin ripeästi kohti kehittyneitä ja pitkälle automatisoituja maatilakuivaamoja.

Leikkuupuinnin yleistyessä alettiin kiinnittää huomiota rikkaruohojen lisääntymiseen. Jotta rikat saataisiin pidettyä kurissa, keskittyi neuvonta kemiallisen rikkaruohojen torjuntaan. Asian vauhdittamiseksi ja omakohtaisten kokemusten saamiseksi hankki Tarvasjoen Maamiesseura pitämään ensimmäisen traktorikäyttöisen ruiskun. Seuran tilaisuuksissa keskusteltiin paitsi aineiden tehosta, myös siitä, kuinka suuri osa pelloista oli vuosittain käsitelty kemiallista torjuntaa käyttäen. Prosentit taisivat olla vaatimattomia. Nykyisin ruisku kuuluu jo maatalouden peruskoneisiin, jota ilman ei tulla toimeen.

Traktoreita ja pumureita hankittiin mahdollisuuksien mukaan lisää ja niiden tehokkaaseen hyödyntämiseen alettiin kiinnittää voimakkaasti huomiota. Neuvonnassa lähes vuosittain laskettiin alan kapasiteetti ja tutkittiin mahdollisuuksia, millä tavalla niitä sovellettaisiin naapuripuun. Viljelijöitä pyrittiin kaikin tavoin kannustamaan peltojen salaojittamiseen, koska koneista saatava hyöty ja niiden käyttö avoijitetulla pellolla oli vaikeaa. Tällä vuosikymmenellä moni tila sai peltonsa salaojiin. Ne tilat, jotka olivat salaojitaneet peltonsa jo aikaisemmin, olivat sopivia havaintoesimerkkejä.

Suurissa investoinneista johtuen oli myös tilan kannattavuuteen paneuduttava uusin ajatuksin. Tässä maamiesseura pyrki välittämään uudet ideat viljelijöiden käyttöön. Lannoitukseen kiinnitettiin yhä suurempaa huomiota. Lannoitteiden käyttö nousikin n. kaksinkertaiseksi siitä, mitä se oli 50-luvulla. Tällä saavutettiin hyviä tuloksia. Karjanlannan arvo lannoitteena jäi omaan arvoonsa. Yhä useampi tila siirtyikin tällä vuosikymmenellä karjattomaan maatalouteen. Silloisissa oloissa tilan kannattavuus parani ja työt helpoitettiin ratkaisevasti. Pienen ja monipuolisen karjan merkitys kokonaistuloksessa nykyisiin suuriin yksiköihin verrattuna oli vähäisempi. Oli saatu uusia koneelliseen aikakauteen paremmin sopivia lajikkeita ja sadot alkoivat tuntuvasti nousta. Maamiesseurat olivat mukana välittämässä uutta tietoa viljelijälle ja viemässä kehitystä eteenpäin. Viljelysuunnitelmakurssit oli yksi työmuoto, jossa näitä asioita pohdittiin. Ne ovat itsestään selvänä asiana kuuluneet maamiesseuran jokavuotiseen toimintaan ja ovat yhtä ajankohtaisia vielä tänäkin päivänä. Uutta tietoa on syntynyt 60-luvulla aloittaneen Lounais-Suomen koeaseman toiminnan tuloksena. Tätä tietoa on laajalti käytetty hyväksi neuvonnassa.

Tällä vuosikymmenellä alettiin kiinnittää huomiota nuoriin isäntiin ja siksi aikoviin. Perustettiin nuorten isäntien kerhoja ja Tarvasjoellekin tuli oma kerho. Nämä on kokoontuneet säännöllisesti kuukausittain ja toiminta on samansuuntaista, kuin varsinainen maamiesseuratointikin kuitenkin tehostetussa muodossa. Tämä on ollut erinomaista lisäkoulutusta maanviljelijän vaikeaan ammattiin.

Siirryttäessä uudelle vuosikymmenelle alettiin puhua vakavasti maatalouden ylituotannosta ikäänkuin se olisi eräänlainen kansallisonnettomuus. Tehokas maatalous on kansakunnan perusta. Vuodet suosivat ja saatiin suhteellisen

hyviä satoja. Sadot oli saatu nousemaan n. kaksinkertaisiksi siitä, mitä ne olivat 50-luvulla. Valtion toimesta ryhdyttiin maataloustuotannon rajoittamisiin. Maataloutta ryhdyttiin järjestelmällisesti kiristämään. Kustannukset olivat suuresti nousseet ja maatalous alkoi velkaantua yhä nopeammin. Tuotteisiin ei juuri hintoja lisätty vaan tilan tuotto oli saatava rationalisointihyötynä. Hinnat eivät seuranneet kustannuksia. Neuvonnassa oli suuria pulmia, mitä tehdä ja neuvoa. Erikoisen vaikeaksi ovat nuoret viljelijät kokeneet asemansa. Tilan hankkiminen on muodostunut yhä vaikeammaksi.

Kannattavuutta on pyritty parantamaan yksiköitä suurentamalla. Kotieläintuotanto on yksipuolistunut ja eläinmäärät jatkuvasti suurentuneet tilaa kohti. Karjarakennuksia on pyritty voimakkaasti uudistamaan ja tässä onkin päästy pitkälle. Koneet ovat apuna myös karjanhoidossa.

Tilakoon suurentaminen, peltojen vuokraus, karjaloussrakennusten uudistaminen ja eläinmäärän kasvattaminen ovatkin olleet keskeisiä kysymyksiä pyrittäessä säilyttämään tilan kannattavuus. Moni tila onkin havaintojeni mukaan edistynyt näillä alueilla kiittävästi ja pystynyt hankkimaan tarvittavan katteen talouteensa. Kaikki tilat eivät kuitenkaan voi erikoistua karjanhoitoon jo siitäkin syystä, että

Tarvasjoen Mms:n johtokunta
11. 3. 1980

Keijo Kotitalo

AIV-rehun tekoa 1930-luvulla

Torpparin elämää ennenvanhaan

Se kuja, jonka varren ja lähiseudun ihmisistä kerron, oli jalan ja vaivoin kärryillä kuljettava kurainen tie pahanen. Kujan varrella ja sen lähituntumassa asui kuitenkin monta seutukunnalle tärkeää henkilöä. Oli kaksi suuria Sarlin ja Tuominen, jotka ajoittain kulkivat pitkin pitäjää myös taloissa töissä, mutta paljon korjasivat jalkineita kotonaan. Oli nikkari Laaksonen, jolla oli myös kaksi sorvia ja joka taisi tehdä kaikkea mitä puusepältä odotettiin. Kujan liityessä Hämeen Härkätiehen oli nykyisen Säästöpankin paikalla Ollisen paja, jossa seppä ahkeroi. Joen puolella toimi nahkuri Auranen. Eipä ollut kaukana tästä piiristä myöskään kirkon suntio ja lämmittäjä pitkäparainen Nyström. Kirkon lämmityksestä huolehtiessaan kipunat kaminasta lensivät ympäriinsä, jolloin kirkkokansa jännittyneenä seurasi milloin kipunat sytyttävät parran palamaan. Kujan varrella asuvain joukossa oli myös kirkon urkujen polkija, työssään uskollinen Sarparanta.

Kujan varrella asui vielä kaksi torpparia, jotka tekivät taksvärkkiä lähimpiin taloihin. Toisen torpparin talo oli niin maahan vaipunut, että ikkunat olivat melkein maan tasalla. Isonveden aikana tulvi usein tulikin sisälle ja huonekalun tapaiset kelluivat vedessä. Kuja päättyi Sarparannan riiheen, joka oli vanhuuttaan pahasti kallistunut. Sen nurkissa tiedettiin joskus kummitelleen.

Torpparin päivä oli vuosisadan alus-pitkä. Se alkoi aamulla seitsemältä jatkuen illalla kahdeksaan. Päivällä oli suurustunti. vähitellen työpäivä sentään lyheni kymmeneen tuntiin. Oskarinpojan isä ja Juho Salonen olivat Oskari Knaapin torppareita. Juven kartanossa ja Liedonperän Puustelissa oli ruokakellot. Niiden soinnin mukaan otettiin myös ehtooksi. Torppari Salonen oli erittäin jyrkkä ajan suhteen. Vaikka korjuuaikana sarka olisi ollut kuinka vähän kesken, heitti Salonen kellon kuullessaan viikatteen olalle sanoen: "Eiks se soinu jo?" "Ajattelin, ett jos sentään olis niitetty sarka loppuun," eh-

dotti isäntä. "Jaa-a, kyl sul nit ehrotuk-sii ain piisaa," sanoi Salonen vilkaisten Renforsin ja lähti. Renfors kuitenkin jatkoi niittämistä saran loppuun. Seuraavana sunnuntaina Salonen tuli nuhtelevaan isää kutsuen häntä isännän mielistelijäksi.

Entisajan suuritöisimpiä hommia oli aitojen teko. Torpparit ja isäntä olivat sopineet, että torpparin lehmät saivat käydä myös metsälaitumilla talon metsässä, jos huolehtivat aidoista. Riu'ut sai ottaa talon metsästä. Knaapin Isop-lakkari ja Pikkuplakkari olivat varsin laajoja alueita. Niiden aitaus oli suuri ja kallis työ, vaatien paljon ainespuita, joita sai valmistaa jo pitkin talvea. Tien-varret oli myös ennen aina aidattu. Niinpä edellä kerrotun kujan varren aitauksesta oli aina riitaa, kenelle se kuului. Jos tienvarren asujat eivät sitä aidanneet, likasi talojen karja tölliä nurkat. Tietä käyttivät myös usein läpikulijat, sillä kujan varren asukkaille oli usein asiaa ja kujan liityessä Härkätiehen oli entisen kunnantalon paikalla

tuotanto laajenisi liikaa. Ne, jotka ovat joutuneet jäämään viljanviljelyn pariin, ovat vähitellen siirtyneet ns. osaviljelijöiksi. Pyritään saamaan tuloja tilan ulkopuolelta. Aikaisemmin näitä tuloja kutsuttiin sivuansiotuloksi. Nykyisin käsitteet vaihtavat paikkaa. Maatalous onkin menettänyt työvoimaa runsain mitoin muille aloille ja tämän suuntainen kehitys ei enää saisi edetä pitemmälle. Alkaa olla työvoimapula maataloudessa. Tulevaisuudessa neuvontaa saattaakin tulla uusi lisä väestön houkuttelemiseksi takaisin maatalouden piiriin.

Juuri tällä hetkellä, kun takanapäin on kolme heikkoa satovuotta, eivät maatalouden näkymät näytä lyhyellä tähtäyksellä lupaavilta. Se tie, mitä kulkien on saatu satoja suurentamalla, rationalisoimalla tuotantoa j.n.e. asiat hoidettua näyttää päättyvän. On löydettävä uusi tie jota pitkin olisi mahdollista kulkea 80-luvulle siirryttäessä. Tuotannon ohjaamiseksi paremmin kotimaista kulutusta vastaavaksi on päivän puheenaihe. Siinä on neuvonnallakin varmasti om tärkeä osuutensa, mutta ratkaisut sen onnistumiseksi tehdään muualla, kuin maamiesseurassa. Ilmeisesti tämäntapaiset suuret kysymykset hoidetaan tulevaisuudessa selvästi paremmin, kuin tähänasti. Ilman ruokaa ei kuitenkaan ihminen vielä elä ja tämä toteamus antanee uskoa maatalouden tulevaisuuteen.

Oskarinpoika

Tiesitkö tämän jumalanpalveluksesta?

Osa I

Sunnuntaisin klo 10 kokoonnumme seurakuntana Jumalamme kasvojen eteen. Jumala on näkymätön, salattu. Uskomme on näkymätön. Jumala tulee kuitenkin tunnetuksi Sanassaan ja teoissaan. Uskokin ilmenee elämässä. Siksi jumalanpalveluksemme ei ole vain sisäistä elämää, vaan ulkonaistakin: tulemme yhteen, kumarrumme, nousemme seisomaan, ristimme kätemme, liitymme ääneen uskontunnustukseen, veisaamme ylistystä ja rukousta, otamme vastaan leipää ja viiniä jne.

Messu eli Herran Pyhä Ehtoollinen on seurakunnan kokoontumisista tärkein. Kohtaamme yhdessä Herran: Sanassa ja ehtoollisessa. Rukouksissa puhumme Hänelle yhdessä. Järkeisopin aika köyhydytti jumalanpalveluksemme rikkautta, pietismikin vaikutti samoin korostamalla yksinomaan sisäistä uskonelämää ja uskovien pieniä seuroja. Viime vuosisadan lopulla syntyi ns. liturgisia liikkeitä, jotka halusivat palauttaa sakramentin seurakunnan keskelle, uudistaa saarnan Jumalan Sanan saarnaksi ja auttaa seurakuntaa jälleen löytämään yhteisen rukouksen ilon ja voiman.

Jumalan läsnäolon merkki kirkossamme on

— **ALTARI:** sillä valmistetaan ja siltä jaetaan seurakunnalle Herran pyhä ehtoollinen, jossa Herramme Jeesuksen Kristuksen pyhä ruumis ja veri todellisesti, vaikkakin sakramentaalisesti on läsnä. Altari on aluksi ollut tavallinen pöytä kirkkoissakin. Myöhemmin vuosisatoina alettiin alttarin alle tai itse alttariin kätkeä marttyyrien jäännöksiä. Näin sai alkunsa meilläkin tavallinen umpinainen alttari.

— **RISTIINNAULITTU** muistuttaa Jumalan rakkaudesta: "Niin on Jumala maailmaa rakastanut, että antoi Poikansa." Alttariristi yleistyi idässä 500-luvulla. Krusifiksi, ristiinnaulitun kuva tuli yleiseksi länsimailla vasta 1000-luvulla. Aluksi Kristus kuvattiin ristilläkin voittajana, kuninkaana, vasta 1200-luvulla alettiin Kristusta kuvata piinatuna, orjantappurakruunu päässä, kuolena.

Altarin etusivu tavattiin peittää koristellulla metallilevyllä, myöhemmin kauniisti kirjailulla vaatteella nimeltä

— **ANTEPENDIUM** ("edessäriippuva"). Se noudattaa, jos mahdollista, liturgisia värejä (ks. jäljempää).

— **ALTARIKUKAT** ovat varhaiskristillinen tapa koristaa alttari (maljakkoissa kukkia alettiin käyttää vasta keskiajan lopulla).

— **KYNTTILÄT** ovat tulleet käyttöön 1100-luvulla. Niiden katsotaan ilmaisevan Kristuksen ja evankeliumin kirkkautta. Juhlallisissa jumalanpalveluksissa voikin liturgilla olla avustajia, jotka evankeliumin lukemisen ajaksi asettuvat palavat kynttilät käsiinsä alttarin eteen.

— **ALTARILIINAT** mainitaan jo 200-luvulla. Tavallisesti alimpana on karkeasta kankaasta yksinkertaisesti kudottu liina, päällä hienosta materiaalista kauniisti kudottu, ehkä pitsein koristettu liina.

Korostaakseen Herran Jeesuksen läsnäoloa kirkossa, liturgi voi antaa alttariristin ja ehtoollismaljan näkyä mahdollisimman paljon. Tällöin hän lukee rukouksia ja epistolaa oikealta puolelta, evankeliumia hän siirtyy lukemaan vasemmalta puolelta alttaria. Tämä tapa erottaa Herran omat sanat apostolien sanasta on peräisin jo alkuvuosisadoilta. Saarnatuolitkin ovat vanhemmissa kirkkoissamme melkein poikkeuksetta juuri vasemmalla, "evankeliumipuolella".

Jumalanpalveluspuvut

Pyhää Ehtoollista toimittava pappi ei ole pukeutunut omaan muodikkaaseen pukuunsa, vaan

— **ALBAAN**, pitkään, valkoiseen pukuun (lat. alba = valkoinen). Alba on kastepuku, se muistuttaa Kristuksen täydellisestä vanhurskaudesta, johon olemme kasteen ja uskon kautta puettut. Maallikkokin käyttää albaa avustessaan jumalanpalveluksessa. Se on kristityn puku.

Alban päällä papilla on

— **STOLA**, pitkä, kapea nauha, joka on koristettu ristein tai muilla kristillisillä kuvilla. Stola on pappisuuden merkki, "Kristuksen ies. Se sidotaan tavallisesti rinnan yli ristiin. Sen alkuperä on aivan antiikin ajoissa.

— **MESSUKASUKKA** on ehtoollista toimittavan papin tunnus. Se on alkuaan pyöreä päällysvaate, jossa oli keskellä reikä. Myöhemmin messukasukkaa on muotoiltu paremmin päälle sopivaksi, ja 1100-luvulta se on ollut vakituisesti käytössä. Avustavat papit käyttävät vain albaa ja stola.

— **LITURGISET VÄRIT:** tavallisin on vihreä, kasvun ja elämän väri, tavallisten sunnuntaipäivien ja arkijumalanpalvelusten väri, violetti, katumuksen ja sisäisen valmistautumisen väri kuuluu pääsiäistä edeltävään paastonaikaan ja adventtiin, punainen, Pyhän Hengen ja veren väri, on helluntain ja marttyyrien väri, valkoinen, puhtauden ja ilon väri, kuuluu suuriin Kristusjuhliin ja samalla Herran Äidin, Marian juhliin.

MATTI AALTONEN

Kärsimysviikko

Tarvasjoen kirkossa 31. 3.—4. 4. 1980

- ma klo 19 KRISTUS JA KAVALTAA, past. Ari Suutarla, Herran pyhän Ehtoollisen vietto, kol. näkövammaisten hyväksi,
- ti klo 19 KRISTUS JA KIELTÄJÄ, reht. Kullervo Nieminen ja maanv. Antti Riutaskorpi, kol. Loimaan ev. kansaopistolle, kirkkokuoro laulaa,
- ke klo 19 KRISTUS JA TUOMARI, reht. Eero Karhumäki ja autonasentaja Martti Hemmilä, kol. Salon seudun ev. kansaopistolle,
- to klo 19 KRISTUS JA KYSELIJÄ, rippi ja Herran pyhä Ehtoollinen, kol. lähetystyön johtokunnalle,
- pe klo 9.30 pitkäperjantain MATUTINA eli aamurukous, sanajumalanpalvelus, urut vaikenavat, kirkkokuoro avustaa, kol. Suomen Kirkon Sisälähetysseuralle,
- klo 10 VIA DOLOROSA diakuvien seurakuntatalolla, ilta päättyy vesperein eli pitkäperjantain ehtooukukseen.
- OLET Tervetullut KIRKKOON!

Elämänlaatu ja elämisen mallit

"Tulevaisuus käsissämme" -liike tulossa Turkuun. Näin otsakoi Turun Sanomat viime viikolla 13. 3.

Aivan samasta asiasta on kyse silloin, kun luet Kunnallisesta Viikkolehdestä "Uuden elämäntavan piirin" kokoontumisesta Tarvasjoen seurakuntatalolla silloin ja silloin.

Mistä sitten oikeastaan on kysymys? Siihen tahdon vastata Turun Sanomia siteeraamalla:

"Meidän jokaisen olisi luovuttava käsityksestä, että olemme kuluttajia.

Meidän pitäisi pian ymmärtää, että maailmassa, jossa suurin osa ihmisistä kärsii, on tärkeämpiä alueita tuotantokyvyn käyttämiseksi kuin yleisyys, muoti ja statustavarat. Uusi elämäntapa on luonnonläheinen, yksinkertainen ja solidaarinen mm. "kolmannen maailman" ihmisiä kohtaan. Tulevaisuus käsissämme -

liike haluaa luoda paremman yhteiskunnan. Se olisi yhteiskunta, jossa stressi, kilpailu ja ahneus on vaihdettu solidaarisuuteen ja huolenpitoon huono-osaisiamme kohtaan.

Se olisi yhteiskunta, jolla on varaa luoda inhimillisiä olosuhteita työpaikoille ja kouluihin.

Liike tietää, että on olemassa runsaasti ihmisiä, joiden mielestä elämänmuutos on epärealistinen.

Tähän liike vastaa panemalla epäilijän miettimään, onko muuttaminen tarpeen.

Nyt on tarkoituksena saada Turussakin aikaa opintopiirejä, joissa tätä uutta elämäntapaa opiskeltaisiin ja yhdessä sitä pohdittaisiin."

Meillä Tarvasjoella tällainen opintopiiri on jo toiminnassa, ja olet tervetullut mukaan.

Ohjelmamme kevätkaudella on seuraava:

18. 1. Perustava kokous
 25. 1. Miksi kilpailemme keskenämme?
 8. 2. Asukaa avoimesti
 22. 2. Ravintomme
 7. 3. Elä elämäsi! Animaatiofilmi menestyvästä miehestä
 21. 3. Ekologia
 18. 4. Työmme
 2. 5. Mistä tehdään voimaa? Energia
 16. 5. Anna lapsen kasvaa.
 30. 5. Kuluttava elämämme Kertakäyttökulttuurimme
- Siis joka toinen perjantai klo 19 seurakuntatalolla.
- Seuraa kirkollisia ilmoituksia Kunnallisesta Viikkolehdestä!
- Terveisin!

Raija Isotalo, Suurila

YHTEISVASTUU-KERÄYKSEN ulkomainen kohde 1980: Köyhistä köyhimpien auttaminen Kalkutassa, Intiassa

JULKILAUSUMA

Erimuotoinen kehitysyhteistyö on olennaisen tärkeää kun pyritään ihmisarvoisen elämän saavuttamiseen ja ihmisoikeuksien toteutumiseen kaikkialla maailmassa. YK on esittänyt, että teollisuusmaat antaisivat vähintään 1 % bruttokansantuotteestaan erimuotoisena apuna kehitysmaalle. Ainakin 0,70 % tulisi olla valtion julkisia varoja. Viimeksimainitun osalta Suomi on toistaiseksi päässyt vain 0,20 %:iin. Kun maamme lähetystyön ja kansainvälisen diakonian antama apu otetaan huomioon, luku nousee noin 0,23 %:iin. Emme ole kansakuntana täyttäneet velvollisuuttamme yhteisessä pyrkimyksessämme ihmisarvoisen elämän toteuttamiseksi.

Me Turun yhteisille kirkkopäiville kokoontuneet eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen edustajat vetoamme kaikkiin maamme kirkkoihin, seurakuntiin ja kristillisiin yhteisöihin, että ne varaisivat vuosittain vähintään 2 % talousarviosaan lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan.

Vetoamme myös maamme hallitukseen ja eduskuntaan toivoen, että ne ryhtyisivät toimenpiteisiin maamme julkisen kehitysyhteistyön määrärahan nostamiseksi YK:n suosittamaan 0,70 %:iin bruttokansantuotteesta, johon olemme kansakuntana sitoutuneet.

Vetoamme samalla maamme kristittyihin ja kaikkiin vastuullisiin kansalaisiin: antakaamme omien kanaviemme kautta säännöllisesti 1 % tuloistamme työhön, jonka tarkoituksena on ihmisarvoisen elämän toteutuminen kaikkialla maailmassa. Me Turun kirkkopäivien osanottajat tahdomme sitoutua tähän omaan elämässämme.

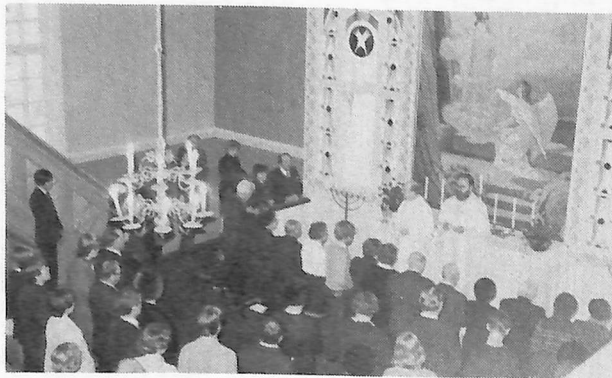
Turun yhteiset kirkkopäivät

Kirkon ja seurakuntatalon juhlakuvia

Valok. Kalevi Vilén

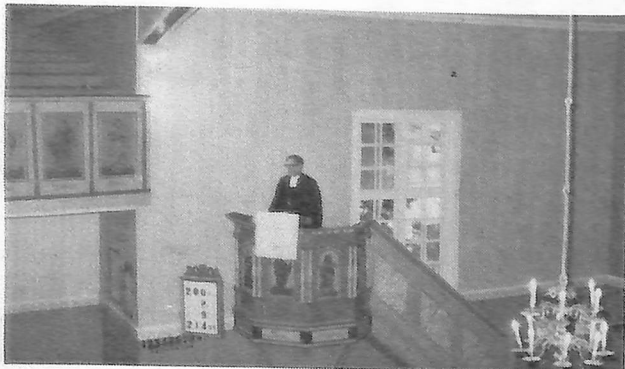
200-vuotias kirkkomme 16. 12. 1979

P. Ehtoollisella kävi runsaasti väkeä

Ansiomerkin saaneet pyhäkoulunopettajat

Arkkipiispa Juva piti juhlasaarnan

Sekä vihki seurakuntatalon uudelleen käyttöön

Kirkkokuoro avusti kanttori Toivo Luomalan johdolla

PÄÄSIÄISEN KIRKOT:

Su 6. 4. klo 8.30 Aamurukous, klo 9.00 Messu eli Ehtoollisjumalanpalvelus, Jouko Kyyrö
Ma 7. 4. klo 13.00 Sanajumalanpalvelus, Matti Aaltonen.

Uusien tarvasjokelaisten mielipiteitä

Tarvasjoen seurakunnan yhteiskuntavastuun johtokunta haastatteli viime vuonna uusia asukkaita. Seuraavassa johtokunnan sihteerin Ritva Siparin kokoama yhteenveto.

Tavoite

Haastattelutyölle asetettiin kaksi tavoitetta: uusien asukkaiden lähestyminen – toivottaminen tervetulleeksi – sekä heidän mielipiteittensä, toivomustensa ja tuntemustensa esille saaminen aina ohjeeksi paikkakunnan kehittämiseksi.

Lähinnä tähdättiin eräänlaiseen haastattelukyselyyn ei tieteelliseen tutkimukseen.

Haastattelun kohderyhmä

Yhteydenottokirje lähetettiin vv. 1076–79 muuttaneille. Kirjeitä lähetettiin kaikkiaan 51. Palautetta tuli siten, että 16 perhettä kutsui kotiinsa haastattelua suorittamaan ja 5 palautti kyselylomakkeen seurakuntatalossa pidetyssä yhteisessä kahvilaisuudessa.

Kysymykset

Haastateltavilta haluttiin tiedustella muuttosyytä, tuntemuksia muuton jälkeen, käsitettä ”asuminen”, palveluja (olemassa olevia sekä lisäpalveluja) ja seurakunnan yhteydenpitokeinoja.

Muuttosyyt.

Haastatelluista ylivoimainen enemmistö ilmoitti muuton syyksi työpaikan järjestymisen (11). Työpaikka ja asunto yhdessä sai 3 perhettä muuttamaan Tarvasjoelle, pelkkä asunto 2 ja avioliitto 5 henkilöä. Kaikilla viidellä avioliiton kautta paikkakunnalle muuttaneella aviomies on tälläkäläinen maanviljelijä.

Käsite ”asuminen”

Haastatteluvastauksista voitiin erottaa kolme ryhmää, jotka haastateltavat mielsivät sisältyväksi käsitteeseen asuminen:

- asuntoon liittyvät vaatimukset ja odotukset
- asuinpaikkakunnan henkinen ilmasto
- varsinainen asuinympäristö

Useat haastateltavat ilmaisivat nämä asiat laadullisin ja arvostavin määrein kuten rauhallinen ja saasteeton ympäristö, riittävän tilava asunto jne.

Asunto

Useat (6) muuttajista arvostivat omistusasuntoa ja lähinnä omakotitaloa tai muuta pienasuntoa. (”Omakotitalo ainoa vaihtoehto”, ”voittaa kerrostaloasumisen”).

Lisäksi katsottiin, että asunnon pitää olla riittävän tilava ja nykyaikaisesti varustettu.

Henkinen ilmasto

Naapureilla tuntui olevan yllättävän suuri merkitys asukkaiden viihtymisen kannalta. Arvostettiin naapuriin välistä kanssakäymistä (”hyvät naapurit tärkeitä”, ”ei liian yksinäisellä paikalla”).

Hyvin monet toisaalta tuntuivat kaipaavan rauhallista asuinympäristöä ja tontteja moitittiin liian pieniksi. Kaksi vastaajaa katsoi myös kodin turvallisen ilmapiirin kuuluvan laatuunsa asumiseen ja elämiseen.

Asuinympäristö

Asuinympäristöön luettiin kuuluvaksi ympäröivän luonnon lisäksi palvelujen saantimahdollisuudet samoin vapaa-ajan viettomahdollisuudet.

Arvostettiin luonnonläheisyyttä ja ylipäänsä maaseudun asumista sekä hyviä ulkoilumahdollisuuksia. Monet painottivat pilaantumattoman ja saasteettoman luonnon merkitystä ihmisen hyvinvoinnille.

Tuntemukset muuton jälkeen

Haastatteluvastauksista muodostui eräänlainen viihtyvyyskaksi, jolloin erinomaisesti viihtyviä eli 2 (”onnellinen tapahtuma”, ”en ole hetkeäkään katunut”), hyvin viihtyviä 6 (”hyvä ratkaisu”, viihdymme hyvin”), tyydyttävästi viihtyviä 13 (”suhteellisen onnistunut ratkaisu”, ”en ole katunut” jne.) ja huonosti viihtyviä ei ollut ollenkaan.

Palvelut

Uusilta asukkailta kysyttiin mielipidettä nykyisestä palvelutasosta ja sitä, minkälaisia lisäpalveluja kaivattaisiin.

Olemassa olevat palvelut nykyiseen palvelutasoon oltiin kohtalaisen tyytyväisiä (12). Todettiin peruspalvelujen löytyvän kunnasta. Useassa perheessä katsottiin lasten ja nuorten harastusmahdollisuudet hyviksi. (”Palvelutaso kohtalaisen hyvä kunnan kokoon nähden”, ”palvelut riittäviä” jne.)

Lisäpalvelujen tarvetta ja palvelujen kehittämistä tunnuttiin kaivattavan terveydenhuollon, kaupan ja liikenteen sekä jonkin verran kulttuuri- ja vapaa-ajan viettomahdollisuuksien osalta.

Terveyspalvelujen osalta useat (5) toivoivat lääkäripalvelujen lisäämistä aina perhelääkärisysteemiin asti.

Kaupan alalta todettiin peruspalvelujen riittävyys, mutta kaivattiin mm. kangas ja vaatetusalan liikettä jopa tavarataloa. Kyläkaupan elpymistä haluttiin niinkään.

Apteekin aukioloajan pidentämistä toivoi kaksi haastateltavaa. Toiset kaipaivat paikkakunnalle A-oikeuksin varustettua ravintolaa, toiset olivat ehdottomasti vastaan. Vastustajat katsoivat ”kapakan” tuovan paikkakunnalle rauhattomuutta, puolustajat taas halusivat rentoutua vaikkapa tanssien.

Toivomuslistalla oli myös kahvila tai muu ruokapaikka.

Uimahalli haluttiin pidettäväksi auki myös kesäisin.

Liikenteen puolella toivottiin kevyen liikenteen kaistoja koulutien turvaamiseksi. Syrjäkulmille haluttiin liikenneyhteyksien parantamista. Kunnallistekniikan kohentamista nimenomaan Virolan alueella halusivat alueen asukkaat.

Yksittäisinä toivomuksina mainittiin lapsille kesäsiirtolatoiminta ja luistelu-paikkaa, kielipiirejä lisää kansalaisopistoon, shakkikerhoa sekä yleisesti kulttuuripalvelujen lisäämistä.

Seurakunnan yhteydenpito

Seurakunnan yhteydenpitokeinojen lisäämiseksi eivät haastateltavat osanneet erityistä ehdottaa (9). Nykyiset toimintamuodot katsottiin riittäviksi (4) ja todettiin, että osallistuminen on omasta aktiivisuudesta kiinni. Eräs haastateltava arveli seurakunnan toiminnan olevan liian jäykkää ja sisäänpäin lämpiävää.

Yhteydenotto (haastattelu, yhteistilaisuus) koettiin myönteiseksi (”jääkö tämä ainoaksi?”).

Lasten päiväkerho sai kiitosta monessa perheessä, erityisesti kerhon juhlat olivat mieluisat.

Yksittäisehdotuksia annettiin sellaisia kuin toimintakalenteri seurakuntalaisille, peli-iltoja, keskustelutuokioita, retkiä ja matkoja lisää ja partio.

Seurakuntaretkellä kohti Kööpenhaminaa

Kristus nousi kuolleista, kuolemalla kuoleman voitti
ja haudoissa oleville elämän antoi. Kiittäkää! Halleluja!

Pitäjää kiertämässä

Aikaisemmin eli kansakunta paljon luonnonläheisempää elämää kuin nykyään. Elinympäristömme oli äärettömän nimirikasta, koska kaikilla vähänkin ympäristöstään eroavilla kohteilla oli oma nimensä. Näin oli esim. jokaisella pellolla, lähteellä, luonnonojalla, pelto- ja niittyladolla. Metsissä lähiympäristöstään kohoavat kumpareet ja kalliot tai syvemmät notkelmat tunnettiin nimeltä ja tiedettiin niiden sijainti. Nykylänteestä sanoisinkin, vaikka me elämme luontoäidin helmassa, me emme kuitenkaan näe luontoa. Yksinomaan taloudellinen ajattelutapa ja sen mukanaan tuoma mekaaninen maailmankatsomus tukahduttaa sisäistä kehitystämme. Emme osaa, emmekä kykene näkemään asioita elämää rikastuttavalla ”sydämen silmällä”. Niinpä elämäntavan myötä ovat myös nuo paikkoihin kohdistuneet yksilölliset nimitykset jatkuvasti häviämässä. Nyt kun niiden tuntemusta vielä on olemassa, tulisi esim. muistiinmerkitsemällä pyrkiä niitä säilyttämään.

Nimiä miettien kohdistan nyt ajatukseni vaikkapa Tarvasjoen alajuoksuun seurakuntatalosta alaspäin. Sillä kohdalla olevaa koskea sanotaan Papinkoskeksi ja sen yli johtavaa Hämeentien siltaa Papinsillaksi. Nimitykset johtuvat siitä, että seurakuntatalon paikalla oli 1800-luvun loppuun asti seurakuntamme pappila, jota kutsuttiin Sillanpään pappilaksi. Ennen vanhan pappilan purkamista n. 1910, siinä toimi kauppa ja kiertokoulu. Käytettiinpä sitä myöskin asuitalona, koskapa isoisäni Kustaa Tuomola oli asunut siellä v. 1901-1902.

Pappilan purkamisen jälkeen rakennutti Herrasmannin talon isäntä J.F. Fingerros paikalle Rauhaniemen rukoushuoneen, joka vihittiin käyttöön 1911. Sen myöhemmin tultua seurakunnan omistukseen, saamme nyt erittäin onnistuneen kunnostuksen jälkeen ottaa sen viihtyisänä kokoontumispaikkana taas seurakuntakotina käyttöön. Papinsillan rakensi urakoitsija Simo Lehto Marttilasta 1906. Rakennusvaiheesta

on itselleni jäänyt hämääviä muistikuvia. Mutta palatkaamme joelle. Kun vesi on virrannut koskesta sillan alitse, saapuu se alapuolella olevaan leveään Äijälän-lampeen. Aikaisemmin oltiin sitä mieltä, että tämä lampi muistuttaa muodoltaan suuressa määrin kinnasta. Kuten oikeassa kintaassa on aina peukalo, niin myös tässä Äijälän kintaassa. Tämä Kintaanpeukalo-niminen lahdenpoukama tunnettiin suosittuna onkimis- ja luistelupaikkana.

Äijälän lammesta vesi laskee Euran kosken lävitse jyrkästä putouksesta Kaljokoskeen, jossa sileän pohjakallion päällä on suuria kiviä. Pudotessaan putouksesta sileälle pohjakalliolle vesi hajaantuu ohueksi kerrokseksi, joka auringon suorasta säteilystä lämpiää. Ehkä vesi saa lisälämpöä vielä auringon lämmittämistä kivistä, kun se niiden välissä iloisesti puikkolehtien kulkee korkeiden ja jyrkkien rantatörmäiden uomassa kohti jokisuuta. Näin Tarvasjoen ja Paimionjoen yhtymäkohtaan; Niemennipukka, muodostui lämminvetinen uimapaikka, johon usein koulumatkalla poikettiin.

Aikemmin mainittu Eurankoski, joka sijaitsee keskeisellä paikalla aivan Tarvalan ja Osuuspankin asuitalon takana, lienee pitäjäläisille melko tuntematon, vaikka se on eräs pitäjämme nähtävyys. Aikaisemmin se oli paremmin tunnettu, koska Euran ryhmäkylästä, ”kasakylästä”, johti polku terveystalon suuntaan. Joki ylitettiin silloin putouksen alapuolelle rakennetulla portaalla. Kosken olemassaolon tietoisuutta tehosti ennen myös siinä ollut vesi-voimainen raamisaha, Herrasmannin-saha, jonka omisti em. J.F. Fingerros. Sahan viimeisiä töitä lieneekin ollut rukoushuoneen rakennustarvikkeiden sahaus.

Näin olemme tähän asti kulkenet syvänteissä ja jokiuomissa. Ehkä olisi jo aika nousta pitäjämme korkeimpiin ilmakerroksiin, vaikkapa Rajavuorelle. Sen sijainti on yleisesti tunnettu, mutta moniko on siihen tutustunut? Aikaisemmin se oli pitäjämme ja laajemmankin alueen nuorison tunnetuimpia

kohtaamispaikkoja. Varsinkin helators-taiaattona kokoonnuttiin sinne laajoilta alueilta polttamaan helavalkeaa ja rinkitanssia tanssimaan reippaan ja ehtymättömän laulun säestyksellä.

Siirrämpä teidät täältä Rajavuoren maisemallisesti ja henkisesti korkeasta ilmapiiristä muihinkin pitäjämme korkeimpiin kohtiin. Niiden karuin ja louhikkoisin nähtävyys on Seppälän kylässä sijaitsevat Lyömästen kalliot. Ne edustavat tällä alueella jo harvinaiseksi käyvää erämaan tuntuista jylhää kauneutta. Tämä on suurten hirvilauhojen ja takaisin entisille asuinsijoille palaavan ilveksen kotiseutua. Lyömästen kallioiden täydellisenä vastakohtana ovat pitäjän toisella laidalla sileän tasalakiset Tiensuun kalliot. Niiden rauhalliset ääriviivat sointuvat ympäröiviin peltoaukeisiin.

Kallioilla olemme tallanneet, niin kuin nykyään sanotaan, uusiutumattomia luonnonvaroja. Niinpä vienkin teidät vielä lopuksi tutustumaan uusiutuvaan elävään luontoon, vaikkapa kunnan omistamaan Juvan rahkaan. Se on hitaasti uusiutuvaa luontoa mielenkiintoisine ilmiöineen. Suon laidassa on Korpimäen tilan suunnalla tien vieressä luonnonsuojelualueeseen verrattava nähtävyys. Puntarin tilan isäntä Aimo Yli-Halla on järjestänyt metsäänsä rauhoitetun alueen, josta nähdään mitenkä luonto täydentää itseään, jos se saa vapaasti toimia. Parhaiten tajuaa sen erilaisen viehättyksen, kun katsahtaa tien toiselle puolelle, missä vastakohtana näkee ihmiskäden ohjaamaa metsänhoitoa kunnan omistaman Tapiolan tilan kauniissa männikössä.

Kuljettuamme näin pitkän taipaleen on varmaan jo aika levähtää. Istumme kivelle tai kannolle ja katsomme kiirettä luontoa ympärillämme. Näin hiljaa ollen kuulemme luonnon monet äänet, linnun laulun, tuulen huminan puiden latvoissa, metsäpuuron lorinan tai tunnemme metsän monet tuoksut ja näemme värien moninaisen rikkouden. Meistä itsestämme riippuu tajuammeko luonnon kaikissa vaihteissaan.

E.I.

Viime itsenäisyyspäivänä tuli kuluneeksi 100 vuotta viimeisen tunnetun tarvasjokelaisen eläinten kansanparantajan Selma Augusta Tammisen omaa sukua Henrikson eli Moision Selman, kuten hänet paremmin tunnettiin, syntymästä. Selma Tamminen oli Juvan kartanon tallimiehen August Henriksonin tytär. Isä teki pitkän päivätyön kartanossa uskottuna työmiehenä, jonka taito hoitaa ja huoltaa eläimiä oli tunnettu. Selman äitiä taas kansa piti tietäjänä ja taitajana, jolla lienee ollut jopa taito noitua. Hän oli tärkeä henkilö kartanossa, sillä kellekkään muulle ei uskottu saunan lämmitystä, toimipa han saunottajanakin. Ehkä jo vanhemmiltaan Selma oli oppinut taitoja ja tietoja eläinten taudeista ja lääkitsemisestä.

Viime vuosisadalta asti oli Tarvasjoella eläinten tautia parantanut Juho Virtanen eli Moisio, kuten häntä talon nimen mukaan nimitettiin. Häntä pidettiin hyvin taitavana itseoppineena kansanparantajana. Kun hänen vaimonsa sairastui vaikeasti, otti hän talouteensa auttamaan Selma Tammisen. Selma oli 1907 avioituttuaan viettänyt osan elämästään Loimaan puolella Metsämaalla. Hänen miehensä oli kuitenkin pian avioliiton solmimisen jälkeen matkustanut Amerikkaan, mistä ei tietävästi koskaan palannut. Tultuaan Moisioon Selma oppi nopeasti isännältään parantustaitoja ja seurasi häntä ympäri maankuntaa auttaen vanhenevaa Moisiota. Selma voitti nopeasti ihmisten luottamuksen ja hänen taitojaan alettiin pian pitää yhtä hyvinä kuin Moisionkin. Useimmiten he keskenään iltapuhteilla keskustelivatkin eri lääkkeiden ja hoitotapojen vaikutuksista eri eläimille ja näin kaksi taitajaa opetti toinen tois-

taan. Niinpä kun Moisio yhtäkkiä sairastui 1926 jodimyrkytykseen ja kuoli, jatkoi Selma yksin parantajan ammatia.

Yleensä viisi vuosikymmentä sitten eläinlääkäri oli harvinainen vieras, joka kutsuttiin vain äärimmäiseen hätään. Monella maanviljelijällä ei kertakaikkiaan ollut varaa eläinlääkäriin. Selma taas oli tunnettu erittäin pienistä palkkioista, taisipa jäädä joskus ruokapalkkaan tai lämpimäisleepään. Toista luokkaa oli myös Selman hoidon huolellisuus, sillä hän voi hoidon tarpeesta riippuen viipyä talossa vuorokausi kaupalla. Joskus hän jopa saattoi yön nukua navetassa eläimen vieressä. Hätätilanteessa Selma voitiin hakea taloon keskellä yötä ja aina hän oli valmis lähtemään ilman ylityökorvauksia.

Useimmiten Selma kulki hevoskyydillä, joka vaati vankan vaatetuksen. Myöhemmin hän pidemmillä matkoilla turvautui linja-autoon ja sitä vartomas- sa tien varressa hän olikin tuttu näky silloisessa maisemassa. Jos häntä ei noudettu kodistaan, kutsuttiin häntä puhelimella. Yleisesti soitettiin Euran koululle, Simolaan, Seppälään, Sipilään tai Lentoselle. Hänen veljensä Kalle Lehtinen hoiti ”sentraalia” ja oli useimmiten hyvin selvillä missä päin Selma oli matkalla. Niinpä Lehtiseltä kysymällä aina tavoitti Selman.

Selmasta hoidettava eläin oli aina ainutlaatuinen yksilö, josta täytyi pu-

hella hän-persoonalla. Selman hoitotöiden piteet olivat aina asiallisia tietoon ja kokemukseen perustuvia, eikä avuksi tarvittu mitään loitsuja ja konsteja. Saadessaan käsiinsä lääkärin reseptejä hän tutki ne tarkoin ja havaitsuaan jonkin lääkkeen hyväksi otti sen käyttöönsä. Useimmiten hän käytti Puutorin apteekkia Turussa, jonka apteekkari Julius Andersson auliisti toimitti Selmalle lääkkeitä. Selmalla oli tapana lääkkeitä tilatessaan soittaa aina apteekkarille. Niinpä hän kysyi: ”Onko professori puhelimessa?” Tällä hän tarkoitti provisoria. Sodan jälkeen reseptilääkkeiden saamista tiukennettiin, jolloin Selman oli käytettävä entistä enemmän suhteita. Uusien antibiottien tultua utaretulehduslääkitykseen, ei Selma enää pystynyt kilpailemaan lääkärin kanssa. Samoin suonensisäiset lääkitykset olivat hänelle vieraita. Selmalla oli usein tapana kielellään ensin maistaa lääkettä, että se oli sopivan voimakasta, ennen kuin antoi sen eläimelle.

Selman lääkkeitä ja hoitotavoista muistetaan vielä muutamia. Hän käytti paljon voiteita, linjamenttejä ja hauteita. Useimmat sisälliset lääkkeet olivat alkoholipohjaisia ja särkylääkkeitä käytettiin paljon. Täyttymiseen käytettiin naurisöljyä, poikimahalvaus estettiin pumppaamalla ilmaa utareisiin ja lämpimät hauteet ja linjamentit paransi utaretulehduksen. Sota-aikana maanviljelijän särvin oli kiinni itse kasvatetusta

siasta, sillä hänelle ei annettu kuponkeja lihan ostoon. Niinpä pelättiin tarttuvaa sikaruusua, jota silloin oli liikkeellä paljon. Ainoa apu taudin iskiessä oli Selma, joka pystyi taudin kääreillä parantamaan. Suu- ja sorkkataudin tullessa paikkakunnalle talvisodan aikana, Selma ei mennyt tartunnan saaneeseen taloon, ”ettei levittäisi tautia kuten eläinlääkärit”, vaan kehoitti suureen varovaisuuteen ja puhtauteen.

Sodan jälkeen eläinlääkäreitä tuli maakuntaan enemmän ja niihin myös useammin turvaututtiin. Siksi Selmanikin työ määrä väheni ja 70-ikävuottakin alkoi painaa. Hän oli kuitenkin niin totunut kulkemiseen, ettei osannut paikoilleen asettua, vaan matkusti kutsu- mattakin milloin Lietoon Lohjalan Nummilaan, milloin Marttilan Huovaston Ristimäkeen tai Koskelle Someron rajoille asti. Vielä -50-luvun alussa oli karjanomistajia, jotka luottivat Selmaan enemmän kuin eläinlääkäriin. Sanoipa eräsikin isäntä lääkärille: ”Et sinä osaa edes vielä kirotakkaan kuin Selma, muusta taidosta puhumatta- kaan.”

Selman maallinen vaellus päättyi 28. 3. 1952. Siunauspuheessa kirkkoherra Luoto sanoi koko Selman elämän olleen lähimmäisen ja täten myös Jumalan palvelemista. Vaikka hän oli seudun tärkeimpiä henkilöitä, ei häntä nähty pidoissa ja juhlissa, vaan likaisissa, kosteissa ja usein vetoisissa eläinsuojissa hän suoritti kutsumustyötään palkkaa pyytämättä. Ei hän myöskään omaisuuksia jälkeensä jättänyt, koska ei edes hautakivi kerro hänen leppäpöykänsä. Hänen mukanaan meni myös maanrakoon viimeiset kansanparantajan tiedot ja taidot.

Kalervo Mäkinen.

Moision Selma

Tukin uittoa Paimionjoessa

Varsinais-Suomen Maakuntaliiton julkaisemaan kahdenteen kymmenen Varsinais-Suomen Maakuntakirjaan vuonna 1965 on Fil.lis. Jukka Eenilä kirjoittanut laajan ja erittäin monipuolisen tutkielman Uitto ja uittotyöläiset Paimionjoen vesistössä. Koska Tarvas-lehdessä aikaisemmin ollut nim. Oskaripojan kirjoitus tukkipomo Tikkasesta, on herättänyt pitäjäläisissä mielenkiintoa, on lehti pyytänyt fil.lis. J. Eenilältä oikeutta tutkielman lyhennettyyn julkaisemiseen.

Johdanto

Paimionjoki on Varsinais-Suomen suurin uittoväylä. Sen vaikutuspiiriin kuuluvat mm. seuraavat pitäjät: Koski T.l., Marttila, Tarvasjoki ja Paimio. Yläjuoksulla ovat lisäksi Somerniemi ja Somero.

Lautojen käsivalmistus oli ollut vanhan Marttilan pitäjän melkein pääelinkeino vuosisatoja, vaikka tutkittavan alueen laidalla onkin sijainnut kaksi Suomen vanhinta vesisaha. Toisen, Kuttilan sahan omisti 1400-luvulla Naantalil luostari ja toisen Sauvonkyllän sahan oli laamanni Erik Fleming perustanut 1500-luvulla. Seuraavilla vuosisadoilla aina 1800-luvulle asti perustettiin lisää sahoja kyseiselle alueelle mm. 1650-luvulla Juvan kartanon saha Kosken Koivukylään. Niiden toiminta oli kuitenkin vähäistä. Luultavaa on, että sahat saivat ainakin osan tukeistaan uittamalla, mutta tietoa näistä uitoista ei ole.

Höyrysahojen perustaminen tehtiin luvalliseksi 1857. Paimionjoen vesisaha kuolivat vähitellen ja joen suuhun perustettiin höyrysaahoja, jotka uittivat tukkinsa latvavesiltä asti. Eniten ovat Paimionjoen uittoon vaikuttaneet Puutavara Oy, Piikkiö ja Paimionjoen Metsänomistajien Saha Oy.

Normaalisti uitto alkoi vasta Koskelta, josta tuli mereen uittomatkaa 40–50 km. Paimionjoessa ei ole montaa uittokelpoista sivuväylää ja huomattavin niistä on Tarvasjoki. Joki alkaa Järvenpään lammesta Mellilän pitäjältä. Tukkeja on uittettu kuitenkin vain Karinaisten Mäenpäästä alkaen. Tarvasjoen uittossa oli pidettävä kiirettä, sillä iso vesi pakeni sieltä tavallista nopeammin. Ainakin kerran on tukit täytynyt nostaa joesta ja kuljettaa maitse Paimionjokeen veden vähyden vuoksi.

Paimionjoen erikoispiirteisiin kuuluvat lukuisat kosket. Näitä on Paimionjoessa kaikkiaan 17 ja Tarvasjoessa 2. 1900-luvun alkuun asti koskia kahlehtivat ainoastaan myllyt patoineen, mutta v. 1916 perustettiin ensimmäinen voimalaitos Tarvasjoelle Juvankoskeen. Seuraavaksi rakennettiin Juntolankosken voimalaitos 1920 ja viimeinen Askalaan v. 1938.

Paimionjoen ensimmäiset suuret uittotapahtumat muistitiedon mukaan 1850-luvulla, jolloin norjalaiset uittivat tukkeja jokea pitkin Paimionlahteen. Lahdella tukit nostettiin aluksiin, luultavasti Norjaan vietäviksi. Työnjohtajat olivat tuolloin norjalaisia.

Marttilan alueella aloitettiin suuret hakkuut 1870-luvulla. Tästä alkaen voidaan katsoa jokavuotisen jokiuiton alkaneen Paimionjoella. Vanhimmat uittomiehet muistavat edellisen uittopolven kertomukset noilta ajoilta. Uittajina oli jo suomalaisia, ainakin muistetaan Tuuvalan sahan uittaneen tukkia. Uittaminen yleistyi 1900-luvulla ja muutkin kuin paikkakunnan sahat alkoivat uittaa Paimionjoessa. Niinpä A. Ahlström Oy. osti Koskelta metsää ennen ensimmäistä maailmansotaa ja uitti sodan jälkeen. Tästä lienee syntynyt ankara riitakin tukkien hintojen muututtua sodan aikana. Tukkien ohella muistetaan uitetun myös pinotavaraa mm. kaksi kertaa halkoja.

Vapaa Juvankoski

Uiton valmistelut

Ennen varsinaista uittoa oli paljon valmisteluja. Pitkin jokivartha asuvien pomojen luo kerääntyi keväisin miehiä neuvottelemaan työhön pääsystä. Potmot valitsivat näistä sopivan ryhmän, johon kuului 14–15 miestä. Tämän ryhmän kanssa he alkoivat kunnostaa uittovälineitä. Tehtiin närelenkkejä, pantiin puomit kuntoon, merellä asetettiin pollarit paikoilleen, jokivarrella pollarit tarkistettiin ja kelvottomat uusittiin, tervattiin paatit ja valmistettiin tarpeellinen määrä keksin varsia. Tämä ryhmä muodostui pelkästään ammattitaitoisista miehistä.

Paimionjoella ei puomeja käytetty muualla kuin koskien yläpuolella. Puomitukit olivat vuodesta toiseen samoja. Talveksi ne vedettiin rannoille koskien yläpuolelle, ja jos koskessa oli mylly, säilytettiin lenkit, ketjut ja paatit myllyllä. Keväällä puomitusryhmä haki ne pois, kunnosti ja asetti paikoilleen. Marttilassa tällaisen ryhmän muodosti seppä Palander ja Paimionlahdella Antti Verho, molemmat paikkakuntalaisten hyvin tuntemia ammattimiehiä.

Johan Tikkanen, Piikkiön tukkipomo 1900-luvun alussa

Uitto Paimionjoessa

Vanhin asiakirjatie on uitosta vuodelta 1888. Se ilmoittaa että uitto saatiin suorittaa irtouittona aina Paimiossa sijaitsevan Silkkilän ratsutilan kohdalle, josta tukit oli kuljetettava lautoissa lopputatka mereen. Uitto onkin ollut aina irtouittoa ja samalla erillisuittoa. Oli tapana, että Piikkiön saha uitti ensin ja heti perään Paimion saha, koska viimeiseksi mainittu käytti jokea varastoalueenaan.

Uitto aloitettiin joessa heti, kun jäät olivat sulaneet. Jokipenkereillä uittoa odottelevat telat oli jo kevättälvellä huutokaupattu urakalla vieritettäväksi jokeen. Se oli niin haluttu työtä, että joskus työ otettiin ilmaiseksikin. Kiirittäminen houkutteli aina runsaasti miehiä paikalle ja sen oli tapahduttava nopeasti. Tukit ajautuivat virran mukana. Kosken yläpuolella niitä vastassa oli vastapuomi, joka suljettiin heti, jos koskessa syntyi ruuhka. Koskissa ja virran kaarteissa käytettiin suistintukkeja. Ne ohjasivat törmäilevät tukit takaisin virran keskusta.

Koskipaikoissa oli pomo määrännyt jokaiselle miehelle tämän paikan. Nämä vonkamiehet huolehtivat oman paikkansa suistintuomeista. Vähän veden aikana tarvittiin miehiä koskea kohden enemmän kuin tulvan aikana, tavallisimmin 4–6 koskea kohden. Jos koskeen syntyi ruuhka annettiin siitä merkki vastuupuomin hoitajalle, ja kaikki miehet riensivät ruuhkan purkamiseen. Tapaturmat ruuhkan purkamisessa olivat yleisiä, mutta useimmiten koskeen joutuneet selvisivät hengissä.

Kun tukit olivat ohittaneet kosken, tuli viimeisten tukkien mukana peräsakki, joka työnsi rannoille ajautuneet tukit takaisin virtaan. Jos kyseessä oli kevään viimeinen uitto, peräsakki purki myös puomit. Marttilan Pappilasta Juvankoskelle on pitkä kosketon väli. Niinpä osa uittajista ei tullut Pappilaa pidemmälle ja sai siellä oleella keränytymispaikalla palkkansa. Muut lähtivät tukkien mukana yötä myöden Juvankoskelle. Ennen lähtöä seppä Palander teroitti miesten keksit. Peräsakki joudutti myös hännän ajamista, tehden vedettävän peräpuomin, joka oli tarpeen varsinkin vasta tuulella. Peräsakilla oli useimmiten mukana vene.

Juvankoskessa uittettiin sähkölaitoksen rakentamisen jälkeen tukit alas tukirännistä, johon tukit ohjattiin moninkertaisilla suistin- ja saapaspuomeilla. Menetelmät muilla padoilla olivat samat. Kun tukit oli uittettu ohi kaikkien koskien, patojen, myllyjen ja sähkölaitosten, joutuivat ne Paimionlahdella viimeisten vastuupuomien taakse. Tästä lähtevien aisapuomien välissä tukit koottiin lautoiksi, jotka kuljetettiin kauemmaksi merelle laivattavaksi.

Vieraista uittajista 1800-luvulta mainitaan Pirkkanen ja Tikkanen, molemmat kuuluisuutta saaneita tukkipomoja. Muita vieraita miehiä tuskin täällä olikaan, sillä miehet olivat yleensä omista pitäjistä. Monet heistä uittivat vain oman pitäjän alueella. Jokea ylöspäin ei omasta pitäjästä menty. Osa uittajista jatkoi matkaa Paimionlahdelle asti. Niin siellä oli uittajia Koskelta, Marttilasta ja Tarvasjoelta, mutta ei juuri Paimiosta. Uittajat olivat täysi-ikäisiä miehiä, useimmiten vuodesta vuoteen samoja. Pyrkijöitä oli paljon, eikä juuri kokemattomilla poikasilla ollut mahdollisuuksia päästä uitolle. Alkuaikoina otettiin vanhoja miehiä puomivahdeiksi. He valvoivat tukkeja ja puomeja öisin, jolloin ei tavallisesti uittettu. Vahdilla oli rannalla nuotio, jonka loisteesta hän lämmitteli.

Työnjohtajasta yleisesti käytettiin nimeä pomo. Häntä pienempiä työnjohtajia olivat koskipomot. Pomoa suurempia työnjohtajia olivat vartesmannit ja sahanjohtaja valttari. Näiden kanssa ei uittajat juuri joutuneet tekemisiin. Palkanmaksusta huolehtivat yhtiön kasöörit.

Palkka ja työaika

Yleisin palkka näyttää olleen tuntipalkka. Peräsakilla oli paras palkka. Poikkeuksen tuntipalkka järjestelyyn tekivät telojen kiiritys ja ruuhkien purkaminen jotka annettiin urakalla tehtäväksi. Palkanmaksu suoritettiin tarkoin määrättyssä paikassa. Koko ajan uittosella mukana olleille maksettiin lopputili Paimionlahdella. Försköttia voi saada etukäteen. Ylityöstä ja sunnuntaityöstä maksettiin normaali tuntipalkka. Jos säänsä takia jouduttiin pitämään rokulia, ei siitä maksettu palkkaa. Työaika oli klo 6–21, joskin se ei aina ollut kelloon sidottu. Sunnuntaisiin työt aloitettiin tavalliseen aikaan, mutta klo 19 työt lopetettiin muutamaksi tunniksi ja pidettiin kirkonmenoppaussia. Kirkkoon ei uittajat juuri menneet, vaan pelasivat korttia.

Uiton lyhyys ja kodin läheisyys vaikutti sen, että kotimajoituksen lisäksi jäätin vain kortteerimajoitukseen. Kortteeritaloina mainitaan Tarvasjoella Heinon torppa Juvankoskella ja Paimiossa Kailaan ja Immasin talot Askalassa, sekä Alhaisi joen suussa. Vuodevaatteet saatiin talosta ja makuupaikkoina olivat penkit ja lattiat. Talon saunoissa nukuttiin myös ja luhdeissa.

Vaatetus, ruoka ja tavat

Uittomiehet eivät vaatetukseltaan eronneet mitenkään paikkakuntalaisista. Yleisin asu oli housut, liivi ja takki. Ns. jätkänpuseroa käytettiin myös ja se oli nuorempien miesten suosiossa. Sen kanssa käytettiin lippalakkaa, kun taas puvun kanssa käytettiin huopahattua. 1930-luvulla näyttävät saapashousut tulleen yleisiksi. Puseron tai liivin alla käytettiin villapuseroa. Jalassa oli nahkasaappaat, tavallisesti lapikkaat. Työnjohtaja Tikkanen tiedetään käyneen loppukesällä kotiseudultaan Savosta hakemassa lapikkaita ja kintaita, joita hän myi uittomiehille.

Päällystakkina käytettiin pomppattakia ja 1930-luvulla tuulen estävää kavoja. Käsissä käytettiin aamuisin vanttua. Nuori mies halusi olla korea uittosakin. Hän satoi kaulaansa ohuen silkkiliinan, hurjansilkin ja liivintaskuun hän pani plakkarikellon siten, että vitjat olivat näkyvissä. Henkilökohdalliset varusteet uittomies kuljetti selkäreppussa, joka tuli käyttöön 1910-luvulla. Repussa olivat kuivat vaatteet, eväät ja partapuukko.

Uittomiehillä on Suomessa tavallisesti ollut kuivaa muonaa repussaan. Paimionjoella vanhempina aikoina miehet saivat aina taloista ruokaa, eikä tarvinnut kuljettaa sitä mukana. Vasta 1930-luvulla tähän tuli muutos. Talossa ruokaillessa, joku miehistä kävi etukäteen tilaamassa ruuan valmiiksi. Tavallisesti hän oli sellainen mies, joka tunsivat tavat, talot ja osasi käyttäytyä. Ruoka maksettiin päivien mukaan. Yhdessä talossa oltiin työn liikkuvuudesta johtuen 1–2 päivää. Poikkeuksen teki Alhaisi, jossa työ joensuulla pysähtyi. Alhaisissa saattoi olla 40–50 miestä syömässä.

Erikoisen levähdyspaikan muodosti Heinon torppa Juvankoskella. Emäntä möi ohikulkeville miehille ruokaa lautasittain. Häneltä sai ostaa myös kahvia ja pikkupullia, joita hän valmisti myyntiä varten.

Paimionjoen uitto oli niin lyhyt aikainen, ettei yhteisiä tapoja juuri syntynyt. Niin sanottu korpilaki kyllä tunnettiin, muttei koskaan käytetty. Uittajat tunsivat siksi hyvin toisensa ettei esim. varkaat päässeet mukaan. Uittomiehen taitoihin on aina katsottu kuuluvaksi yhdellä tukilla soutu, mutta tällä alueella vain kaksi miestä tiestä tietävästi osasi tämän taidon. Hekin olivat opineet sen ollessaan muualla uitoissa.

Uittomiehillä ei ollut säännöllistä vapaa-aikaa. Jos sitä jäi käytettiin se kaikenlaiseen puuhailuun. Pelattiin korttia, tanssittiin, laulettiin ja juopoteltiin. Ahkerimmilla pelaajilla oli korttipakka aina taskussa. Alkoholin käyttö tuskin oli yleistä runsaampaa. Poikkeuksen teki kieltolain aika, jolloin Paimionlahdella sai pirtua ostaa melkein joka talosta. Vuosisadan vaihteessa järjestettiin tansseja, jotka jo 1930-luvulla ovat harvinaisia. Kuuluisalla Tikkasella oli viulu mukanaan ja hän lienee sitä myös soitellut. Kivelän Hermannin kuljetti haitaria Uotilan Aakustia varten kun ei itse osannut soittaa. Tunnettuja tanssipakkoja oli Tarvasjoella Ylitoumarilan sali ja Paimiossa Kailaan tupa ja Immasi, Laulut kuuluvat olennaisesti tukkilaisten elämään. Paimionjoellakin oli uittajien joukossa muutamia hyviä laulajia, jotka vieläkin muistetaan. Vene oli meluinen laulupaikka.

Rippikoulupojasta maailmanmestariksi

Ihmisen sisällä oleva viettikö on se, joka on jo vuosisatojen ajan saanut meidät kilpailemaan keskenämme ja mittelemaan paremmuutta hyvin monissa eri lajeissa ja jopa työsuorituksissa. Minun kohdallani tuon "vahvan" lajin löytyminen johtui varmaan vanhempieni ammatista, joka oli ammatti jota olin lapsesta asti ihaillut ja kunnioittanut. Se ammatti oli maanviljelys ja kilpailulajikseni tuli kyntö.

Muistan vieläkin hyvin sen sumuisen syksyaamun vuonna 1960, jolloin 15-vuotiaana rippikoulupoikana katselin ulos ikkunasta ja näin kuinka Jauholan Haaviston isäntä Vieno Kylänpää tuli pelloilleen "trimmaamaan" traktoriaan ja auroja kuntoon päivällä käytävään kyntökilpailuun. Koneet ovat tunnetusti pojille mieluista katseltavaa ja niin minuakin alkoi uteliaisuus vaivata. Siksi päätin tehdä mopoineni pienen mutkan rippikoulumatkaan Haaviston pelon kautta. Nähtyäni hienot uudet pelit ja niillä syntyvän kauniin jäljen, innostuin heti Vienon yllytyksestä lähteä mukaan kyntökilpailujen nuorten sarjaan, hän kun lupasi traktorin ja aurat lainaksi. Vähän mieltä askarrutti se, ettei tullut pyydettyä vapaapäivää rippikoulusta. Ajattelin eiköhän siitä jälkeenpäin selittämällä selviä, sillä näin hienoa tilaisuutta kyntötaidon näyttöön ei voinut ohi päästää. Taitoa ei vielä järkeä paljon ollut, olinhan kyntänyt vasta parin, ehkä kolmen vuoden aikana. Hyvällä onnella ja sen aikaisilla hyvillä välineillä selvisin kuitenkin nuorten sarjan voittajaksi. Tällaista tulosta en ollut uskaltanut etukäteen odottaa.

Tämä päivä ja kilpailu oli se, joka sai minussa syttymään valtavan innostuksen ja halun taitojen kehittämiseen tässä maamiehen tärkeimmässä työsuorituksessa. Harjoittelin jotta tulevina vuosina yltäisin kilpailuissa hyviin sijoituksiin, jopa voittoon asti. Seuraavat kolme vuotta kävin kilpailuissa lainavälineillä, joita sain eri liikkeiltä tai toisilta kilpakyntöä harrastavilta, kunnes vuonna 1964 sain käyttööni omat aurat.

Valtakunnallisella tasolla kilpailin ensikerran lokakuun alussa 1963, jolloin käytiin Maatalouskerholiiton SM-kisat Hyvinkäällä. Sijoituin silloin 16–19 vuotiaitten sarjassa kolmanneksi, pistemäärällä, joka olisi riittänyt vanhempien 20–23 vuotiaitten sarjan voittoon. Tästä kilpailusta sain uskoa, että minulla voisi kasvaa taidot SM-kisojen tasolle ja into kasvoi entisestään.

Vuosien 1964–65 aikana harjoittelin huomattavasti enemmän kuin ennen. Muilta oppimillani nikseillä ja omiani mukaan soveltaen jälki alkoi tulla paremmaksi ja eri kilpailutilanteisiin tuli määrätynlaista varmuutta.

Saavutukset 1964–65 kilpailuissa olivat vaihtelevia. Voittoja tuli alueen ja maakunnan kilpailuissa. Nuorten SM-kisassa olin 1964 vasta 14. sta, mutta 1965 tuli hopeaa samassa sarjassa, kovan kilpakumppanini Reijo Elgin Nurmijärveltä voittaessa.

Vuonna 1966 sain viimeistä vuotta kilpailla nuorten sarjassa. Olin kahden viimeisen vuoden aikana oppinut vanhemmilta kyntäjiltä monta säätoniksiä, joita olin harjoituksissa si sen vuoden SM-kilpailuja, jotka pidettiin Lohjan Laaksojärven kartanossa. Vetokoneena minulla oli uusi "satakuusvitonen", jonka perässä oleva korkeammalla siivellä varustettu KH mahdollistivat välineiden puolesta huippusaavutuksen. Syyskuun 13 päivänä suoritettiin nuorten kilpailu. Tulosten julistamisen jälkeen

pojan naama oli vähän totinen, koska kultaista SM-mitalia ei nytkään tullut, vaan oli tyytyminen toiseen tilaan kuten vuotta aikaisemminkin. Siinä vaiheessa ajattelin, että en taida kultamitalia koskaan saavuttaakkaan, sillä edessä oli sarjan vaihto yleiseen sarjaan ja taso siellä vaikutti huimaavan korkealta. Toivoin kuitenkin että sanonta: "Uusi päivä kaikki muuttaa voi", pitäisi paikkansa, kun meistä viisi nuorten sarjan parasta kelpuutettiin kyntämään yleiseen sarjaan. Kilpailu käytiin seuraavana päivänä 14–15 syyskuuta samassa paikassa. Ne päivät merkitsivät kilpailu-urallani niin paljon, että en edes unissanikaan olisi osannut siitä haaveilla. Voitin nimittäin 21-vuotiaana yleisen sarjan Suomen mestaruuden. Se oli omasta ja monen muun mielestä uskomatonta. Voi kai viikon ennen kuin käsitin mitä olin saavuttanut. Uskottava se oli, kun oli kultainen mitali kaulassa ja kotona SM-kisojen kiertopalinto: hopeinen aura. Jos oli nuorten kilpailun jälkeen pojan naama ollut totinen, niin nyt olivat korvat ne, jotka esivät hymyn liiaksi leviämästä.

"Perhepotretti" -79 syksyllä

Tämän voiton ansiosta avautui tie MM-kyntöihin, jotka pidettiin toukuksessa 1967 toisella puolella maapalloa Uudessa-Seelannissa. Toisena Suomen edustajana oli Karjalohjan Osmo Hillebrant joka kyntäjänä oli kokenut vanha konkari. Kahdenkymmenenvuoden ikäero ei missään tilanteessa tuottanut haittaa. Päinvastoin me yhdistimme taitomme: vanhemman kokemuksen ja nuoremman ennakkoluulottomuuden. Näistä aineksista koottu kyntötaito ja tekniikka osoittautuivat Uuden-Seelannin loistavissa olosuhteissa käydyssä kilpailussa niin hyviksi, ettei sen tulosta suomalainen kyntöjoukkue ole vielä tähän hetkeen mennessä parantanut. Pystyin siellä saavuttamaan jaetun maailmanmestaruuden ja Osmo neljännen sijan. Matka oli raskas, koska se kesti yli 20 vuorokautta. Saimme nähdä paljon

uutta ja erikoista. Matkan raskaus unohtui kun toukokuun loppupuolella palasimme Suomen kauneimpaan kevääseen. En silloin, kun luvatta jäin pois rippikoulusta osallistuakseni ensimmäiseen kilpailuun, olisi uskonut joskus palaavani kotiin toiselta puolta maapalloa maailmanmestarina.

Näiden saavutusten jälkeen tuntui, ettei jatkuvasti voi saavuttaa näin hyviä tuloksia. Tämä sitten osoittautuikin todeksi. Olin tähän asti saanut kilpailla vailla suurempia odotuksia ja ennakkosuosikin paineita. Tästä eteenpäin sain ne kilpailuihin "kaveriksi".

Seuraavan Suomen mestaruuden pystyin saavuttamaan 1980 Mustialassa. Sen seurauksena sain 1971 osallistua MM-kyntöihin Englannissa. Eritäin kuivassa ja kivisessä maassa en saanut kyntöä onnistumaan ja sijoituin 20:ksi. Vanhan saarivaltakunnan nähtävyydet ja elintavat olivat kuitenkin mielenkiintoisia nähdä ja kokea. Seuranani matkalla oli kesällä "vihkasti" Arja-vaimo, joten reissu kävi häämatkasta. MM-kilpailujen ohjelmaan kuului aina järjestävän maan 3–4 päivän esittely ja tutustuminen paikalliseen maatalouteen. Näin oli mahdollista saada jonkinlainen kuva sen maan ammatteijistä.

Kynnös, joka ratkaisi Maailmanmestaruuden -73 Irlannissa

Sänkikyntö suoritettiin kovan sateen vallitessa, mutta emme antaneet sen häiritä suoritustamme. Niin paljon oli maaperä täällä erilaista kuin koto Suomessa, että vaikka neljän tunnin aikana satoi yli 30 mm., ei vetopelissä tarvinnut käyttää edes tasaussyörästä lukkoa. Molemmat kynsimme osuutemme paljon paremmin kuin harjoituksissa ja olimme ensimmäisen päivän jälkeen hyvissä hyökkäysasemissa 7–8 pisteen erolla kärjestä. Sain nurmikynnon arvonnassa yhden parhaista kaistoista ja päätin: nyt tai ei koskaan, vielä ei maailmanmestaruutta ole jaettu. Nurmi-kyntöpäivästä tuli aurinkoinen niin kilpailuja seuranneille n. 20.000 katsojalle, kuin minullekin. Onnistuin viemään kilpailun läpi lähes virheettää. Niinpä olin tyytyväinen suoritukseni, oli sijoitukseni sitten mikä hyvänsä.

Katsellessani lohkon päässä työni jälkeä tuli Osmo luokseni. Jouduin heti hänen rutisteluunsa ja onnittelu tuli sanoilla: "Jos vähänkin oikeutta jaetaan, viedään kultainen aura jälleen Suomeen." Vaikka paikalla paistoi aurinko, jokin kostea meidän molempien posket kasteli. Sundbeck oli onnistunut myös nurmikynnössään hyvin ja koko joukkue oli tyytyväinen. Tuomaristo oli Osmon kanssa samaa mieltä ja kuultuani majapaikassa varmistuksen mestaruudelleni, taisivat poskeni kostua saman päivän aikana vielä toisen kerran. Nyt olin toistamiseen pystynyt voittamaan maailmanmestaruuden ja iloa täydensi vielä "Kaitsun" neljäs tila. Kyllä oli hienoa lähteä kotimatalle tänne rakkaaseen Suomeen.

Kuusjokilaisuttuani 1974 alkoi oman tilan työt viedä kaiken ajan ja kilpakyntö sai jäädä taka-alalle. Kokonaan en sitä kuitenkaan unohtanut ja välineiden tullessa 100 % kotimaisiksi virisi vielä into kerran kokeilla tosimeleissä. Vantaalla 1978 pidetyissä SM-kisoissa valtasimme Hillebrantin kanssa kaksi kärkisijaa, Osmon voittaessa ja näin meille tarjoutui vielä yksi edustusmatka yhdessä 1979 Pohjois-Irlannissa pidettävään MM-kyntöihin. Kohtalo oli kuitenkin määrännyt niin, ettemme yhdessä tätä matkaa tehneet. Osmon vakava sairaus tuli minun tietooni elokuussa, kun kisamatkalle täytyi lähteä runsaan kuukauden kuluttua. Varamiehenä tuli edustajaksi Keijo Kuusela Anjalankoskelta, joka täytti paikkansa lyhyestä valmentautumisajasta huolimatta erittäin hyvin, kyntäen 20 sijalle. Itse sijoituin 29:ksi. Tiesin jo kotimaasta lähtiesä, ettei henki ollut päällä. Syistäkin olin selvillä. Ne olivat mieltä painavat kesken jääneet puintityöt ja hyvän ystäni ja kilpakumppanini Osmon vakava sairaus. Se olikin niin vakava, etten enää voinut hänelle Irlannin matkan kuulumisia kertoa. Kolme päivää kotiinpaluuni jälkeen hänen pitkä kyntövakonsa katkesi ainiaksi, minun mielestäni liian lyhyenä.

Kilpailutouhuni on jo vähäistä, mutta olen silti vielä mukana kuvioissa. Tietysti olisi mukava voittaa vielä kerran suomenmestaruus ja sitten lopettaa. Kaikille niille nuorille, jotka ovat kiinnostuneita kilpakynnöstä sanoisin: mukaan rohkeasti vain. Harrastus voi antaa paljon. Itselleni se on tuonut paljon erittäin hyviä ystäviä. Olen saanut matkustaa ja maailmankatsomus on avartunut. Takana on monta jännittävää kilpailukokemusta, on ilonhetkiä, mutta myöskin pettymyksiä. Sanonta: "joka leikkiin ryhtyy, se leikin kestääköön," pitää myös kilpakynnössä paikkansa.

Lopuksi haluan tämän lehden välityksellä lähettää koko perheeni terveiset kaikille synnyinkuntani asukkaille. Perhe on kasvanut viisi henkiseksi käsittäen Arja-vaimon lisäksi kolme poikaa: 8-vuotiaan Heikin, 5-vuotiaan Jannen ja 2-vuotiaan Mikon. Muutaman vuoden kuluttua voinen ryhtyä kynnönvalmentajaksi.

Paavo Tuominen